

h¹¹ 3

14

אלו קחתי הניע שפיר יש למעטו דמיירי במדע דהיינו שמדע שפיר
בפני כ"ד וצעה (של) כחיקון ומהני (בדענד) ועה דקחתי מודיע
פייט להך גופא דאף דמעה להודיע כשדחמנ ל"א לעשרי, וק"ל :
ולבאורה יש לדון אחרי מהני ע"י שליח הא קי"ל מילי לא מימסרן
ולכמה פוסקים כר"י דאפי' אומר אומר פסול. ולבאורה
פדחה דעיקר פלוגתא אם אומר אומר כשר או לא פליגי בזה דלמ"ד
אומר אומר כשר עיקר דין דמילי לא מימסרן בשליח היינו דאין כח
להשליח למסור כמו לדין שליח עושה שליח אם אינו מוסר להשני
מעשה אלא מילי בעלמא מש"ה בלא אחר אומר למסור רק שאומר לו
כחב דנעשה הוא שנתן דהבעל אין בכחו לחזור ולמסור כח שליחותו
לומר לאחר כתוב כיון דמוסר רק מילי בשליח, אבל חדא שליחות
אפשר ע"י מילי. דהיינו שהבעל יכול לפשות שליח למילי ואמר"י דמילי
שעושה שליח הוא כמו מילי דבעלים עממן. ומש"ה אומר אומר כשר
דבעל עושהו לענין זה שליח להדיבור הנווי להסופר כתוב שיעשה
כן השליח עבורו וכשאוחר השליח למסור כתוב אין מוסר לו כח
ומדן שליח עושה שליח, אלא דעושה כן בשליחות המשלח ולזה בעלמא
הוא שליח לומר למסור כתוב במקום סבעל, אבל מאן דס"ל אומר
אומר פסול ס"ל דחד שליחות ג"כ אינו נתפס במילי ואין כח לפשות
שליח על מילי בעלמא. ומש"ה ח"א לבטל לזוה להסופר לכתוב ע"
שליח, דמה שאומר השליח להסופר כתוב לא הוא כאומר הבעל דל
נתפס כח השליחות ע"י מילי בעלמא. וכיון שכן הא ביטול הגם הוא
מילי בעלמא ואיך יכול לבטל ע"י שליח. ובהכרח לומר דוקא אמיר
כתוב למסור דהמילי לא הוא גמר מעשה רק שעי"ז יכתוב הסופר
זהו מקרי מילי. אבל היכא שנגמר הכל ע"י מילי כגון ביטול הג'
דפי' הביטול נגמר כל הטעין זהו חשוב כמעשה. ור"ה לזה מדפלי
די' יאשיהו ור' יונתן אם יכול להסר דברי אשתו ע"י שליח ותיפ
ליה דהוי מילי. אפי"כ דכה"ג מהני. ויעויין בר"ק פ"ק דפסח
שכ' דביטול חתן דהוא מתורת הפקר ח"י לבטל ע"י שליח שהרי א'
אמר לחברו הפקר נכסיי אין בכך כלום. ולא זכיתי להבין איך פש
לו לבר"ק דלא מהני הפקר ע"י שליח דאמאי לא. ומשכח לומר דה'
מדן מילי לא מימסרן. אבל באמת הא בדרט מסוגין דיכול לבט
ע"י שליח. וגם מהפדת נדרים מוכח דכה"ג מהני שליח. אחר
מלאכי כס' בית מאיר בעוה"י (בס' קכ ס"ד) שהביא דברי ה'
הנ"ל והניחם בקושיא. וגם הביא דברי המהרי"ט (ח"א סימן ק)
דא"י להקדים ע"י שליח משום דהוי מילי וסתר זה מדן הפדת נדר
ע"י שליח. ובאמת גם מסוגין דביטול הגם ע"י שליח נסתר דר'
מהרי"ט. וביותר שהגוף דין לענ"ד היא סוגיא פרוכה תמורה
(י) אחר רבא דשווי שליח לאקדושי. הרי להדיא דאפשר להקדים
שליח. והרי רבא בעממו ס"ל לעיל (דף כט ע"א) דמילי לא מימ
לשליח ואפס"כ ס"ל דיוכל להקדים ע"י שליח. אמנם כמה שר
בספר בית מאיר הג"ל בחתלת דבריו שפקפק על דינא דמהר
הג"ל דמפרש"י נראה דגריעותא דמילי אך שלא יוכל השליח לה
אחר תחתיו אבל השליח עצמו מהני במילי דהרי גם ומתנה גופא
אינו אלא ע"י מילי והם גופתים וטותים עכ"ל. ולענ"ד כבר כ'
דחו ציחא למ"ד אומר אומר כשר אבל למ"ד אומר אומר פסול:
לומר דהגריעותא רק דא"ל למטו שליח אחר תחתיו דהא מה ש
לסופר כתוב אינו מתנה הסופר תחתיו אלא דצוואת הבעל אומר
כתוב וזהו בעממו שליחות הראשון שיעשה הסופר שליח במקומו
הבעל ושלחותו דהסופר מהבעל נעשה ע"י שליח זה ולדבר זה
הבעל שליח בשליחותו ואמר למסור כתוב. אפי"כ דא"י לפשות
כלל למילי. ומה דבביא הכ"מ ר"ה מגם לכתוב ומתנה ג'
במתכ"ה אינו דאף שהבעל אינו מוסר דבר להשליח רק מזהו
או ליתן גם מ"מ מזהו לפשות מעשה. אבל אם מזהו לפשות
בעלמא לא מהני. אולם עדיין יש לט' למה דס"ל למהר"י
בזכא כב"ש (ס' לה ס"ו) דבקדושתין אף בשכר אין שליח נעשה
כיין דסליא ברזונה עדיין אין מעשה ביד השליח דהא אין ביד
לגמור המעשה דשאל לא תתירא. מש"ה הוי רק מילי, ח"כ
אומר אומר פסול. לפי דברט הטעם דשליחות הראשון ג'
ע"י מילי ח"כ שליח בקדושתין היכי משכחת לה. ועיין :
תר"ה מ"ד אינלתי מתלא. ואפי"ז דעלמא ט'. תשובה
דמה סולרטי לרשק דשאלתו כדפדים שכלל הא

לו יסיה דברים שכלל היו דברים מ"מ הא השליות והבדל אינם
 יודעים בשעת מעשה מה שכלל ומחילא היו כמו מבטל בדבור שלא
 בפניהם דמה לו מבטל באחת שלא בפניו או מבטל בפניו בעצמן
 שאין ידוע להשליות ולבטל ביטולו שהרי מבואר לקמן גבי ארבע
 קרי באודותיו ובתוכו, אף דמ"מ הוא ינטוק ויאחר בפה מלא שהגט
 בטל. מ"מ כיון שהם אינם שומע' מקרי שלא בפניו, וא"כ ביטול
 כלל אף ההויין דברים מ"מ הא לא נשמע בלחון השליות ומקרי שלא
 בפניו דלא מהני. ולומר דהתוס' בלא ליישב לפי אותו דר' דלרבי גס
 בביטול שלא בפניו מ"מ לחומר' הוא ביטול. ואלו הכא ברה"ט
 בחרייהו דלא היו ביטול כלל. מש"ה הוצרכו למיהי מלה מדין דברים
 שכלל. גם ו"א דהא התוס' כפשוטו ו"ז ואין להקשות דמי איכא מדי
 בו ועדיפא מיניה אמרינן בביטול שלא בב"ד דקיימו פהש בואתו
 לר' דביטול שלא בפני ב"ד לא היו ביטול כלל, אם כן למאי הוצרכו
 הוס' דעשאו דברים שכלל ועקרו דבר תורה ולדמות לביטול שלא
 בב"ד. הא בפסוקו כיון דביטול שלא בב"ד לא מהני אף דברים
 שכלל היו דברים מ"מ היו ביטול שלא בב"ד. וביותר אף אם מהני
 ביטול שלא בב"ד אפי' נבדך הא בביטול שלא בפני השליות בפי שיהיה
 בפני עדים מדין אין דבר שנערה. וכמ"ש גם המהרש"א בפסיקות
 והכא דאין ידוע בשעת הביטול מה שכללו היו ביטול שלא בפנים:
 ואולם זה צריך לדון גם בסוגיא דקידושין (דף ג') דבצי למפשט
 ממחמתין דקמי אפי' טאמרה בלבי היה להקדש לו.
 אפי"כ אינה מקודשת דמוכח משום דהיו דברים שכלל. והא י"ל
 דהטעם כיון דהעדים ששמו התנאי ולא ידעו ממה שכללה ממילא
 על אופן זה דלא נתקיים התנאי לא הויין פ"ק. וז"ל דמ"מ כיון דעל
 יסוד הקידושין היו עדים וכיון שכללה היה להקדש בכל ענין היו
 כנתקיים התנאי ומקרי פ"ק. אבל הכא דאין ידוע לעדים כל ענין
 הביטול לכאורה לא מהני דמה בכך דאפי"כ עודע לנו למפרע דרשנו
 בשביל ביטול הא בשעת חלות הביטול דהייט בשעת דרשנו לא היו
 עדים פ"ק פכ"פ זה ברור דמקרי שלא בפניו. ונע"פ:
 בא"ד ואין להקשות דמי איכא מדי בו' ביאור דבריהם דאף
 דפרכי' לקמן מי איכא מדי בו' ומשינן כל דמקדש ארעתא
 בו' מ"מ ה"ל למיפקר גם הכא אהך דינא, ולזה חורג דהכא דיש
 סברה חשובה יש כח ביד חכמים לעקור וז"ל לסברה דכל דמקדש
 ארעתא בו' והביאו ראיה דכמו בביטול שלא בב"ד דמודה ר' דביטול
 אינו מבטל ואפי"ה לא פריך הש"ס מלה ומי איכא מדי כמו דפריך
 לרשב"ג אפי"כ דביטול שלא בב"ד דעליה התקנה טובה יש כח ביד
 חכמים לעקור:
 תד"ה מנומלת היא. ורש"י פ' בכריתות בו'. ותרמורה לו דא"כ
 האך פרכי' הסם אלא לת"ק והא הסם דעריין לא בא המהנה
 ואפי' השטר לא בא לירו רק ששחק כשיזכה לו השטר פ"י אחר
 ובכפ"ג אי אפי' לא היו הפקר אלא דסובר שיכול לבטל המהנה
 ובאומר איני חפץ במהנה וה"ז ממח כדניא דרב שש דאי אפי' בו
 לא"כ. ונע"פ ור' יואל פירי. ויעויין ברין דמקיים ב' הניסוחות דהכא
 מיירי לפני א"י סדרא למרא בזה לשון עבר מהני ולשון להבא לא"כ
 ובכריתות מיירי לפני א"י סדרא למרא בזה לשון עבר מהני ולשון עבר לא"כ
 דלא היו הפקר ולשון עמיד מהני. ולכאורה תמוה דא"כ סיבי אמרי'
 בצוויין דלישנא דמהני קאמר. הא בין עבר ובין עמיד פסגי דלרב
 א' דכלשון עבר פסגי לחזור למרא וכלשון עמיד מהני ליהוי הפקר
 וזהו ג"כ סברה תוספות דמהני היינו דטוב לו שיחבטל דבורו
 בכדי שלא תחבטל המהנה דהא המהנה בין כך ובכ' בטל אלא דנ"ס
 אי סדרא למרא או היו הפקר והיא לכאורה קושי' עומה:
 וברד"ך פלפול ו"ל דלכאורה יש להקשות דמה פרכי' אם כוונתו לשעבר
 בו' דלמא בטל ב' לשונות משמע ומחשקי' אם כוונתו להבא לשעבר
 או להבא ובגט דהוי חזקת מר"ק דיינין דלשעבר קאמר והדר' למרא. וז"ל
 והתם משום חזקת מר"ק דיינין דלשעבר קאמר והדר' למרא. וז"ל
 דפירכת הש"ס דמ"מ כמה דקאמר דבריו קיימים משמע דהוי ודאי
 למרא אף אם הקדים אחר לזכות בו בצורת הפקר מפקי' מידיה
 ויבטין למרא, ואם איתא דהוי ספקא היה מהכאוי לומר דהם הפס
 וזה דאף דבקרקע לא מהני תפיסה. מ"מ י"ל הכא דלא היו כ"כ
 חזקת מר"ק כיון דנעשה מעשה המהנה בפניט פ"ל להש"ס דמכני
 תפיסה, וכיון שכן י"ל דשפיר משני דמלישנא דמהני קאמר והיינו